

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

V. V. Theologia dignitate easdem simpliciter superet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

tius repugnet, etiam obiecto falso, adeoque minime reuelato assentiri.

Vnde etiam confirmatur assertio Quia ille habitus, viroque modo certitudinis, cedit habitibus naturalibus evidentibus, cui simpliciter & absolute potest subesse falsum: Sed habitui Theologiae opinatiuae, simpliciter & absolute potest subesse falsum, vt antea dictum. Theologus enim Catholicus, si in haeresin incidat, retinet eundem habitum Theologiae opinatiuae, eodemque illo, ac sub eadem ratione formali, humane scilicet fidei assentitur nunc etiam errori haeretico, per quem & antea oppositum credebat, & nunc etiam credit ceteris veritatibus fidei & Theologiae, quas non negat. Et ratio est; quia conditio materialis obiecti non variat habitum: Cum ergo reuelatio diuina tantum sit conditio materialis obiecti, respectu Theologiae opinatiuae, quae per ipsam habitum formaliter non attingitur; hinc fit, vt siue ea obiectum eiusdem habitus vere assieiat, vt in veritatibus fidei & Theologiae supernaturalis accidit, siue non, minime tamen ideo ratio habitus Theologiae opinatiuae varietur.

10 Ex quo denique euidenter apparet, verum esse, quod superius contra Vasquezium diximus, assensum siue habitum Theologiae nostrae, ex eius quidem sententia, simpliciter esse minus certum, quam sint habitus naturales euidentes; quandoquidem ille aliam Theologiam non agnoscit, quam opinatiuam, vt vidimus.

Ex quibus etiam soluitur obiectio, qua contra praesentem assertionem, & rationem primam, pro eadem allatam, probare aliquis posset, Theologiam opinatiuam certiore esse, certitudine infallibilitatis, alijs habitibus naturalibus evidentibus, ex eo, quia eius obiecto materiali (quod est veritas fidei) ex hypothesis subesse falsum nulla ratione potest. Nam vt initio etiam huius dubitationis dictum, certitudo infallibilitatis alicuius habitus, non sumitur, nec potest sumi ex materiali obiecto, sed formali Quo, seu ratione formali obiectiua. Alioqui si ex materiali obiecto sumeretur, fieri posset, vt idem habitus, respectu diuersorum, actuum circa materialia obiecta diuersa, partim esset certissimus certitudine infallibilitatis, partim incertissimus. Quia ergo per accidens est Theologiae opinatiuae, aut certe vtrumque perinde, siue pro obiecto habere veritatem fidei, aut errorem haeretico, non potest ipsa certitudine infallibilitatis dici superior habitibus naturalibus euidentibus.

Quae ipsissima etiam causa est, cur certitudo illa actus reflexi, quam Theologiae huic Vasquez tribuit, reuera proprie ac re ipsa nulla sit certitudo; cum possit promiscue Theologiae eidem opinatiuae, tam circa veritates fidei, quam circa errores fidei oppositos conuenire, quandoquidem vtrinque iudicata assentiens, se in eo, quod cogitat, falli non posse; cum tamen vt per accidens in illis non fallitur, ita in his re ipsa turpissime fallatur, & quidem per eundem habitum Theologiae opinatiuae, vt dictum. Vniuersim igitur loquendo, sicut ex pia motione voluntatis, non adhaerendum firmitus est omni obiecto, aut etiam veritati Theologiae opinatiuae (vt

si nimirum, aut obiectum illud complexum falsum sit, aut nullo modo diuinitus reuelatum) ita etiam verum non est, vniuersim obiecto eius, seu formali, seu materiali falsum subesse non posse; etsi alicui quidem obiecto eius materiali complexo, per accidens subesse falsum non possit; quia est diuinitus reuelatum, adeoque simul etiam obiectum fidei, aut Theologiae super naturalis; quod, vt dixi, Theologiae opinatiuae per accidens est.

DVBIVM V.

Utrum Theologia simpliciter praestet dignitate omnibus alijs scientijs & disciplinis.

S. Thom. I. p. q. I. a. 5.

NON instituitur comparatio Theologiae cum fide, aut virtutibus, seu donis supernaturalibus, in intellectu positis. Constat enim satis, Theologiam his omnibus esse inferiorem. Fide quidem. Tum quia haec immediate nititur reuelatione diuina; Theologia vero solum mediate. Tum quia fides ob eandem causam, habet se veluti habitus principiorum respectu Theologiae: Est autem habitus principiorum praestantior, habitu conclusionum, quae inde deducuntur. Alijs vero habitibus supernaturalibus in intellectu positis, vt est donum sapientiae, donum intellectus, donum scientiae, donum consilij, item virtus infusa prudentiae, dignitate cedere Theologiam, ex eo videtur probari; tum quia prudentia infusa, & quatuor illa dona Spiritus sancti, veluti individui comites charitatis, propria sunt munera & ornamenta filiorum Dei, ob eamque etiam causam, ipsam quoque fidem supernaturalem, ex ea parte superant; vt suo loco in I. 2. docetur cum S. Thoma quaest. 65. artic. 2. & quaest. 68. artic. 5. esto alioquin simpliciter cedant virtutibus quibusuis Theologicis, iuxta S. Thomam ibidem artic. 8. Tum quia habitus illi supernaturales & infusi magis immediate & intrinsece conferunt ad supernaturalem beatitudinem hominis. Tum quia immediatius etiam nituntur lumine vel ratione supernaturali Spiritus sancti, vt suo loco docetur.

Neque etiam de arte, vel prudentia acquisita sermo est: quia & illa constat, Theologiam omnibus modis superiorem esse; tum ratione obiecti & certitudinis; tum ratione finis. Quod pariter etiam de prudentia, vt est virtus acquisita, dici potest: Praeterquam quod ratione formali obiectiua Theologia vtrisque longe excellit, vt a potiore ex sequentibus patebit. De alijs ergo solum habitibus & disciplinis naturalibus siue acquisitis est quaestio, quales sunt intellectus, siue habitus principiorum naturalium, sapientia, siue Metaphysica, & scientia, cum omnibus suis speciebus, in quibus sunt praecipuae, quae sub Philosophiae nomine comprehenduntur, vt sunt praeter Metaphysicam, quam sapientiae nomine in-

signiuit Aristoteles, Mathematica, Ethica, Physica, &c. His addere possumus etiam Iurium vtriusque tam Canonici, quam ciuilibus prudentiam, quibus omnibus Theologiam nostram, non opinatiuam illam, quæ solummodo secundum quid talis est, sed eam, quæ simpliciter talis est & dicitur, conferemus, iuxta dicta superius q. 2. dub. 2. & hac quæst. dub. præced.

2 Assertio I. Theologia simpliciter dignior est omnibus habitibus naturalibus euidentibus, adeoque & scientijs Philosophicis quibuscunque, siue speculatiuis, siue practicis. Hæc est expressa doctrina S. Thomæ hic quæst. 1. art. 5. vbi ex instituto docet, hanc scientiam omnes alias transcendere, tam speculatiuas, quam practicas. Eademque est consensus doctrina omnium Doctorum & Scholasticorum: quæ optimè etiam probatur discursu S. Thomæ, quem ita explicamus. Scientiarum enim dignitas, vniuersim ex tribus capitibus desumitur. Primo ex præstantia obiecti Quod, tam incomplexi, quod est subiectum attributionis, vna cum sua ratione formali Quæ; quam complexi, quam S. Thomas hic vocat materiam: Secundo ex ratione formali obiectiua Qua, adeoque etiam certitudine; Tertio ex fine. Etenim quod ad subiectum attinet & materiam, est hæc certa & aperta Philosophorum omnium doctrina, dignitatem scientiarum ab eius nobilitate plurimum dependere. Ita enim docet Arist. lib. 6. Metaphysicorum cap. 1. text. 2. vbi de Metaphysica, quam Theologiam vocat, loquens ait: *Manifestum est enim, quod sibi diuinum existit, in tali natura existit, & honorabilissimam (scientiarum) oportet circa honorabilissimum genus (subiectum incomplexum ipse intelligit) esse, speculatiua itaque alijs scientijs præponenda sunt; hæc vero (Metaphysica) speculatiua.*

Et lib. 11. Metaph. cap. 6. in eundem sensum dicit: *Pater igitur tria genera speculatiuarum esse scientiarum, Naturalem, Mathematicam, Theologiam, optimum quidem speculatiuarum scientiarum genus; harum vero ipsarum ea, quæ ultimo dicta est. Circa namq. honorabilissimum entium est; vnaqueq. verò melior aut deterior dicitur secundum proprium scibile. Quo vtroque loco aperte Philosophus docet, Metaphysicam cæteris disciplinis naturalibus dignitate antecellere, quod nobilissimum obiectum, siue subiectum consideret; & cuiusque disciplinæ siue scientiæ dignitas potissimum, imò absolute ex obiecti dignitate æstimanda sit.*

In eandem sententiam etiam lib. 1. de partibus animalium cap. 5. cum dixisset, vtrumque rerum studium, tam substantiarum, quæ ingeneratæ & immortales sunt, quam quæ ortus & interitus participes, nos delectare, subiungit: Res namq. illas superiores, tamen leuiter attingere possumus, tamen ob eius cognoscendi generis (siue obiecti) excellentiam, amplius oblectamur, quam cum hæc iuncta nobis omnia tenemus.

3 Similiter verò quod ad certitudinem, adeoque rationem formalem obiectiuam attinet, expressè etiam docet Aristoteles, ab ea pendere aliquo modo dignitatem scientiæ. Sic enim loquitur lib. 1. de anima, cap. 1. text. 1. *Bonorum & honorabilium notitiam opinantes, magis autem alteram altera, aut secundam cer-*

titudinem; aut ex eo, quod & meliorum & mirabiliorum est. Hoc est: cognitionem rem quidem bonam & honorabilem censemus: vnam tamen magis, quam alteram; siue quia certior est: siue quod de obiecto meliori & mirabili.

Tertio ad finem quod attinet, docet idem Aristoteles, eam esse præstantiorem, quæ sui ipsius causa, & propter ipsum scire, quam quæ alterius rei causa, nisi propter opus expetitur; qua de causa scientias speculatiuas præfert practicis; & in practicis illas, quæ versantur circa finem altiorem. In hunc sensum scribit Arist. lib. 1. Metaph. cap. 2. *Scientiarum quoque illam, quæ gratia sui ipsius, & propter ipsum scire, quam illam, quæ aliorum gratia eligenda sit, magis sapientiam (adeoque præstantiorem) esse. Ex principaliorem, quam si subministrantem, potius sapientiam esse; non enim ut sapienti præcipiatur, sed ut ille præcipiat: Nec vile ab altero; sed ut ab omnibus sapienti suadeatur decet. Similia de præstantia scientiæ speculatiuæ habet 8. Ethic. cap. vii. & 10. Ethic. cap. 7. & cit. lib. 11. Metaph. cap. 6.*

Ex his iam facile ad institutum conficitur argumentatio. Illa enim scientia, quæ ex omnibus & singulis illis capitibus, ex quibus dignitas scientiarum dependet, nimirum ratione subiecti & materiæ, ratione formalis obiecti Quo, & certitudinis; denique etiam ratione finis, cæteris scientijs & habitibus naturalibus dignitate antecellit, vti que simpliciter & absolute ipsæ præstantior est: Theologia est talis: Ergo, &c. Maior patet ex dictis, & ab omnibus est recepta. Minor ita sigillatim ostenditur.

Primo enim subiectum attributionis Theologia est Deus vt Deus, adeoque non solum vt author rerum naturalium, sed etiam supernaturalium; qua ratione Theologia aperte superat non solum Physicam, Mathematicam, Ethicam (vt de Logica nihil dicam) sed etiam Metaphysicam: quæ tamen Deum habeat aliquo modo pro subiecto, non tamen pro subiecto adæquato: nec vero etiam Deum, vt Deus est vniuersum, sed solum vt author est naturæ & rerum naturalium. Qua ratione superat etiam Theologia eandem Metaphysicam, omnesque scientias & habitus naturales ex parte obiecti complexi; siue vt loquitur S. Thomas hic cit. artic. 5. secundum dignitatem materiæ: Quia ista scientia, inquit S. Thomas, *est principaliter de qs, quæ sua altitudine rationem transcendunt. Aliæ verò scientiæ, considerant ea tantum, quæ rationi subduntur.*

Secundo superat Theologia alias scientias naturales ratione formalis obiecti Quo, siue quoad rationem formalem obiectiuam. Illa enim nititur lumine supernaturali diuinæ reuelationis, adeoque principijs reuelatis, vt creditis diuinæ & supernaturali fide, vt dictum quæst. 3. dub. 2. hæc vero solum nituntur lumine naturali rationis humanæ. Qua de causa etiam certitudine plurimum Theologia cæteris scientijs præstat, vt ex instituto probauimus dub. præcedent.

4 Tertio excellit Theologia cæteris scientijs naturalibus ratione finis. Primo enim ipsa à toto genere, & simpliciter loquendo, speculatiua est, non practica, vt dictum hac quæst. dub. 3. quo fit, vt ex hac etiam parte, præstat scientijs practicis, vt est Ethica, Logica: deinde quatenus secundum quoddam

conclu.

conclusiones etiam practica est, iuxta dictum eodem dub. 3. superat rursus omnes scientias practicas, quarum prestantia potissimum ex fine desumitur: quia versatur circa finem minimè subiectum finibus aliarum scientiarum; sed circa finem vltimum supremæ beatitudinis, cui omnes omnium scientiarum fines subservire debent. Ipsa enim considerat actiones humanas, non in ordine ad finem aliquem temporalem huius vitæ, puta honestatem politicam & civilem, qualis in humano conuictu ad bonum reipublicæ requiritur, sed in ordine ad veram & supernaturalem sanctitatem toram Deo comparandam, ac demum etiam æternæ felicitatis præmium consequendum, non secus quam fides ipsa, qua, vt supra dictum, pro habitu principiorum vitur.

Ex quibus omnibus conficitur, Theologiam simpliciter & absolute omnibus cæteris scientijs naturalibus antecellere: quod his verbis hic q. 1. cit. a 5. asserit etiam S. Thomas, *vnde manifestum est*, inquit, *secundum omnem modum, hanc scientiam, omnibus alijs digniorem esse*; alijs intellige, siue vt speculatiua, siue vt practica est; iuxta ea, quæ S. Thomas antea ibidem prælocutus fuerat: Non secundum omnem conditionem, aut perfectionem scientiæ: quia quædam perfectio scientiæ est etiam euidentiæ; qua tamen conditione superatur Theologia ab omnibus alijs scientijs naturalibus, vt dictum dub. præcedenti, & supra quæst. 2. dub. 3.

Præclare etiam de hac re Gerson part. 3. lib. de Consol. Theolog. lib. 1. prola. 2. in persona volueris: *Noli mirari*, inquit, *se Theologia philosophia præficatur; quoniam sicut naturam gratia, sicut ancillam domina, & discipulam Magistra; sicut tempus æternitas, sicut rationationem intelligentia; sicut visibilia ea quæ non videntur; sic Theologia philosophiam exuperat, quam non abicit, sed in obsequium sumit.*

Obijcies, Theologia, quoad euidentiã cedit omnibus alijs scientijs: Ergo non est simpliciter ijs dignior & excellentior. Respondetur negando consequentiã. Quia dignitas scientiarum, simpliciter & absolute minime sumitur ab euidentiã, sed à subiecto & obiecto, vt explicatum. Alioqui Mathematica superaret non solum Physicam & Ethicam, sed etiam ipsam Metaphysicam; quod tamen est expressè contra Aristotelis locis cit. & contra receptam omnium Philosophorum sententiã. Quæ etiam causa est, cur Aristoteles in comparatione scientiarum, quoad dignitatem, non fecerit mentionem euidentiæ. Et rationem iam antea ex Aristotele assignauimus, quia melius & optabilius est, de rebus maximis habere etiam cognitionem minus certam vel euidentiã, quam de rebus vilibus summam euidentiã. Alia etiam ratio est, quia scientiæ specificantur & distinguuntur à subiecto & obiecto; non autem penes euidentiã, quæ proinde minus principalis est in scientijs, quam ratio subiecti & obiecti.

Quare autem ratio hæc euidentiæ (sicuti ferè etiam certitudinis) non sequatur conditionem & dignitatem subiecti, siue obiecti naturalis, optimam rationem assignat Aristoteles citato loc. de partibus animalium: quia ea sunt nobis magis perspecta, quæ magis nobis sunt coniuncta, ac sensibus (à quibus omnis cognitio huius vitæ dependet) magis obuia: talia vero sunt hæc inferiora terrena & cadu-

ca, non autem sublimiora cælestia & diuina, quæ quo magis sunt à nobis, ac sensibus nostris remota, eo sunt scitu digniora; sed & difficiliora. Quæ de causa etiam Aristoteles intellectum nostrum ad illa diuina (quæ manifestissima omnium vocat) relatum comparat vespertilionis oculis, qui clarum dielumen non nisi nictando possunt aspicerè lib. 2. Metaph. cap. 1. text. 1. Ex quibus omnibus satis comprobatur, quod in assertionem dictum, Theologiam dignitate præstare simpliciter omnibus scientijs & habitibus naturalibus euidentiibus; nec ipsum quidem intellectum, seu habitum primorum principiorum excipiendi; ob eandem rationem superius explicat: Præsertim, quando is, ad ipsas etiam scientias singulas, in sua vnus cuiusque materia; ac præcipuè ad ipsam Metaphysicam, cuius est aliquo modo principia etiam ipsa tueri, reuocatur, vt dictum supra quæst. 2. dub. 5.

Assertio II. Theologia simpliciter & absolute antecedit dignitate etiam vtriusque iuris scientiam. Ita S. Thomas cit. q. 5. a. 5. vbi simpliciter asserit, hanc scientiam digniorem esse alijs. Nec est ulla de hac re apud cæteros doctores controuersia. Probat. Nam quod primum ad iuris ciuilibus peritiã attinet, cum & ipsa sit habitus merè naturalis & humanus, est ferè par eius ratio in proposito, cum alijs scientijs naturalibus: quia & ipsa obiecto materialis formalis, certitudine, & fine inferior est Theologia. Obiectum enim eius materiale vniuersum sunt leges ciuiles seu politice, quibus comprehenduntur virorum prudentum responsa, plebis scita, senatus consulta, constitutiones siue decreta principum, Regum, Imperatorum, vt constat lege 2. ff. de origine iuris, & leg. 1. ff. de legibus senatusque consultis. Has leges explicat & confirmat Iurisprudentia: simul etiam, quid ex ijs consequens sit, ostendit. Quod si leges principum, quædam etiam de fide constituunt, id tamen solum materiale obiectum est, nec ad Iurisprudentiam pertinet, nisi quatenus lege principum proponitur.

Obiectum formale quo Iurisprudentiæ est sola ratio humana & naturalis, quæ omnes leges politice nituntur. Certitudo veritatis, hoc vel illud, quod lege decernitur, esse rationi consonum & reipublicæ expediens, in legibus positiuis, non maior est, quàm moralis, in plerisque nulla, sed sola probabilitas, si materia legis secundum se spectetur; nonnunquam pro ratione est sola voluntas legislatoris: cum tamen ex æquo interim omnes bonæ leges ciuiles, ad ciuilem Iurisprudentiam pertineant. Quæ ratione etiam Iurisprudentia, cæteris scientijs inferior est, præsertim, ac speciali ratione Ethicæ, à qua sumit principia, & cui proinde aliquo modo subalternatur. Et si reuera, cum Iurisprudentia, euidentiã principiorum suorum nec requirat, nec in plerisque legibus habeat, vel admitrat, propterea nec scientia quidem est: sed ars siue disciplina legum ciuilium.

Finis per se ac proprius Iurisprudentiæ, est sola tranquillitas temporalis Reipublicæ: quæ ratione, inquit S. Thomas hic cit. art. 5. *præstat quidem scientia ciuilibus militari, quia bonum exercituum ad bonum ciuitatis ordinatur; sed Theologiæ minimè, vt circa præcedentem assertionem dictum.*

Quibus rationibus probatur etiam, Iurispruden-

tiam Theologiā inferiorem esse, non solum illam quę quasi Theorica est, & circa legum uniuersalium cognitionem versatur, ac in scholis doceri ac disci solet; sed etiam quę magis practica est, & iuxta varietatem circumstantiarum, constitutionem atque usum uniuersalium legum moderatur, easq; ad præfentes circumstantias ac casus particulares usumque Reipublicę accommodare nouit, pertinens ad habitum prudentiæ; siue Architectonica, vt loquitur Aristoteles 6. Eth. cap. 8. siue ministerialis; quarum illa Principi; hæc subditis eius in Reipubl. bono promouendo conuenit.

7 Quod verò ad Iuris Canonici peritiam attinet, maior quidem de hac esse potest dubitandi ratio. Hęc enim, vt & ipsum Regimen Ecclesiasticum, ad bonum spirituale ipsius Ecclesię per se ordinatur. Hęc summorum Pontificum & uniuersalium etiam Conciliorum infallibilia decreta; hæc sanctorum Patrum, sententias, ac sacras Ecclesię traditiones complectitur. Hęc adeo, quoad materiam, pleraq; tractat ex ijs, quę etiam à Theologo tractantur; puta synceram fidei doctrinam & confessionem; Sacramentorum ritę administrandorum ac suscipiendorum rationem; Ecclesię ac Ecclesiasticarum legum, auctoritatem. Ex quibus fortasse quispiam colliget, Canonum scientiam Theologiā, si non superiorem, certę tamen non inferiorem esse; cum & materia, siue obiecti præstantia & certitudine, & dignitate, finis, Theologię nihil videatur cedere.

Sed nihilominus etiam hac ex parte firma est assertio, quam superius ex communi Doctorum sententia, vt dictum, proposuimus. Quę facile etiam probatur, si Theologiā cum Iuris prudentia, quoad singula memorata capita, materiam scilicet, siue obiectum materiale; rationem formalem obiectiuam, adeoque certitudinem, & finem accuratę contulerimus. Primo enim, Iuris Canonici materia siue obiectum materiale, non est solum & omne id, quod de Deo rebusq; sacris ac diuinis, per diuinam reuelationem, ex scriptura aut aliunde sciri potest; sed solum quod de rebus hæc sciri potest per canones Ecclesiasticos, qui sunt propria & adæquata materia & obiectum Iuris Canonici; quod in ijs explicandis & elucidandis, ac simul etiam declarandis ijs, quę ex ipsis consequuntur, totū versatur: cum tamen Theologia sacra, & Canonēs ipsos, si quando infallibile doctrinæ sacrę argumentum præbeant, comprehendat, & præterea alia quę plurima canonibus non expressa, ex scriptura diuina, alijsq; fidei regulis de Deo, rebusq; diuinis doceat. Quod si Iuris Canonici doctori aliquid præter Canones, ex scriptura, vel sanctis Patribus, aut traditione siue usu Ecclesię, de Deo, rebusq; sacris & diuinis differendum occurrat; id vel prætermittet ipse, vel à Theologia mutuabitur. Talia ferē sunt omnia illa, quę de altissimo SS. Trinitatis mysterio, de arcana Verbi Incarnatione, de Sacramentorum virtute & efficacia, de Angelorum natura & ministerijs; de lapsu & reparatione humani generis, ac eius iustificacione, de æterna hominis beatitudine, ac supremo fine, de virtutum singularum proprijs officijs, de peccatorum & vitiolorum turpitudine, de gratiæ diuinę necessitate & efficacia, de meritis bonorum operum disputantur.

8 Deinde quod ad obiectum formale Quo, & quę

ex eo potissimum desumitur, certitudinem, attinet; manifestę quoq; Theologia Canonici Iuris scientiam præcellit. Nam Theologia solum & unice nititur reuelatione diuina, seu reuelatis principijs, & ijs quidē potissimum, quatenus in ipsa scriptura sacra continentur, vt declarabitur quæstione sequenti: at verò Iuris Canonici scientia maxima ex parte, diuina reuelatione, seu reuelatis principijs, nullo modo nititur; sed sæpē, vel particularibus decretis sanctorum Patrum, vel Conciliorum particularium statutis, vel priuatis etiam summorum pontificum iudicij ac sententijs; quę nec diuinam reuelationem continent, aut proponunt, nec infallibilem auctoritatē annexam habent; eū tamen ea per se quoq; ac intrinsicę ad Iuris Canonici scientiam pertinet; non extrinsicę tantum; prout Theologia non nunquā etiam de Deo, rebusq; diuinis probabiliter solum disputata admittit.

Præterea, tametsi Iuris Canonici scientia, quędam principia etiam reuelata contineat; vt sunt definitiones Conciliorum generalium & summorum Pontificum, in rebus ad fidem spectantibus; tamen & ea ipsa dignitate cedūt scripturę sacrę: cuius vtique; maior est auctoritas, quam Ecclesię; siue hæc in concilijs uniuersalibus, siue in suo capite Romano Pontifice representetur, vt suo loco in 2. 2. materia de fide ex communi docetur. Cuius rei etiam hæc aperta ratio est; quia auctoritas scripturę sacrę secundum se non nititur Ecclesię, at verò definitiones Ecclesię, earūq; adeo certitudo & infallibilitas, pendet aliquo modo à scriptura sacra; ex qua potissimum reuelata principia petenda sunt. Et quamuis vtraque tam Ecclesię, quam scripturę sacrę auctoritas suo modo infallibilis sit; excellentior tamen infallibilitatis modus, in ipsa scriptura cernitur; quę nec minimo errori obnoxia est; & propius diuinam reuelationem primarię veritatem attingit, quam Ecclesię; hæc enim solummodo habet se per modum proponentis, & regulę extrinsicę notificantis diuinam reuelationē: Scriptura verò sacra intrinsicę ad diuinam reuelationem veluti instrumentum, quo interna veritas Dei nobis reuelatur, pertinet; vt etiam in 2. 2. fufius declaratur.

Quod si res accuratius ad calculos reuocetur, fatendum erit, Iuris Canonici scientiam nullam penitus infallibilem, & supernaturalem assensum habere, nisi qui sit aut ipsius fidei, aut Theologię; dum scilicet definitioni Canonis infallibili, in re aliqua fidei, Canonum peritus, simpliciter, tanquam regulę fidei & principio reuelato adheret; aut ex eiusmodi infallibili Canonis veritate & assensu, addito aliquo alio principio reuelato, aut saltem præmissa altera euidente, per bonam consequentiam, aliud colligit; quorum prius ad fidem pertinet; posterius ad Theologiā, vt colligitur ex his, quę superius q. 2. dub. 1. & 2. & q. 4. dub. 2. docuimus.

Qua de causa etiam recte docuit Ganus lib. 8. loc. Theolog. cap. 7. in his quę ad fidem pertinent, Iuris consultorum auctoritate Theologum non egere, quin potius eorum titulum expostionem, qui de fide decernunt, legis peritum à Theologo mutuari debere: eiusque rei rationem addit. Sine enim Pontifici es, inquit, seu concilii, quę in volumine Iuris coguntur, quicquam desumant, quod ad fidem spectare videatur, id certe non ex sensu suo, sed ex sacris literis, atque Christi & Apostolorum traditionibus colligant necesse est. Cum ergo principia, vnde

Pontifices & concilia ad questionem fidei decernendam proficiuntur, propria sunt Theologicæ facultatis, cuius est cognoscere, quæ à Deo sunt reuelata, quæq; his sunt vel consequentia, vel repugnantia, plane conficitur, in eiusmodi rebus, canonum sacrorum intelligentiam non à iurisperitis, sed à Theologis esse petendam. Quod idem author pari ferè ratione affirmat etiam de his, quæ ad mores pertinent, quatenus vel lex Euangelica, vel ratio philosophiæ Ethicæ, ipsumque adeo naturale lumen rationis, de huiusmodi præscribit.

Quæ ex re, pergit idem author, facili coniectura est, Iurisperitos quosdam in summo errore, & magna derelicta ignorantia versari, cum afferunt, in materia v. s. urarum simonia, & alijs eiusmodi, in quibus de peccato mortali agitur, ad Iurisperitos potius, quam ad Theologos recurrendum; quo in errore fuerunt Anacharitas in disputatione, cuius initium est, Antiquis & modernis temporibus, & Ioannes de Anania in cap. In ciuitate, de v. s. uris, & Alexander in concilio primo, & Aluarus Pelagius lib. 2. art. 20. & Hostiensis in cap. penultimum, de etate & qualitate ordinandorum, & c. cum tamen ea, & his similia potissimum ex scriptura sacra, & naturali rationis lumine definenda sint: quorum illa vtique ad solum Theologum proprie, hoc directe quidem ad philosophum moralem, sed ex consequenti, ac iure quodammodo seruicij etiam ad Theologum, magis certè, quam ad Iurisperitum pertinet.

Interim negandum non est, in tertio quodam rerum genere, vt rectè tradit idem author, vbi scilicet de moribus Ecclesiæ, & religionis institutis per leges tantum pontificis decernitur, seu vbi pœnæ Iuris præfiniuntur, Iurisperitorum auctoritatem & doctrinam non parui esse momenti. Sicuti nec leges ciuiles, eorumq; interpretes negligendi à Theologo sunt, vbi particularem de Iure & Iustitia, de dominio & præscriptione, de successione & testamento, de publicis actionibus & Iudicijs, de pactis & contractibus, de restitutione & vindicatione, alijsque similibus rebus agitur, ut rectè notauit idem Canon lib. 10. loc. Theolog. cap. 9. Ex quibus satis patet, quod diximus, Theologiam tam quoad materiam, quam certitudinem, rationemque obiectiuam, Canonici Iuris scientiæ præferre.

Sed & ratione finis superiorem esse Theologiam, ita facile ostenditur. Tameñ enim quidem negari non possit, etiam Canonum scientiam, non secus ac Canones ipsos, ad spirituale bonum Ecclesiæ, æternamque hominum salutem ordinari; Theologia tamen hunc ipsum finem multò perfectius attingit, duabus de causis. Prima est. Quia Canones Ecclesiastici, cum sint quædam leges humane, directe, ac per se actus ac dispositiones merè internas animi, in quibus tamen potissimum ad salutem momenti est, præcipere non possunt; vt suo loco de legibus docetur: cum tamen Theologia de internis maximè virtutibus, vera nimirum in Deum fide, & charitate, vel maximè instruat; diuinaque de ijs præcepta exacte explicet & inculcet. Altera causa ex priori oritur; quia Ecclesiæ leges & decreta per se directe ac immediatè spectant externam Ecclesiæ politicam, & fidelium inter se conuictum; leges diuina, quas Theologi ex scriptura sacra imprimis, alijsque fidei regulis proponunt & explicant, internam mentis & conscientia puritatem potissimum respiciunt. The-

ologia igitur tanto perfectius mentes hominum ad æternam beatitudinem consequendam disponit & ordinat: quanto interni virtutum actus, & conscientia illibata puritas, plus ad salutem momenti adferunt, quam actus externi, & conuersatio inter homines inculpata.

Consenti his, quæ diximus, Aureolus q. 1. prolog. art. 3. vbi ait: *Scientia Legalis aut Canonica, in seipsum quidem non est proprie scientia; sed memoratiua reuerentia legum, & statutorum. In his vero Iuris, quæ tenent ex æquitate, & ex natura rei, ibi habent Iurista scientiam, qualem natura rei patitur; quia & sic continentur sub morali. In Moralibus autem sufficit rationalitas, nec exigitur Mathematica necessitas, ut patet ex Aristotele 2. Eth. cap. 7.*

Ex quibus omnibus conficitur, Theologiam non solum omnibus scientijs naturalibus, ipsaque adeo etiam vtriusque Iuris peritia digniorem esse, sed & cum supremam cognitionem humanæ regulam continentem, atque ad supremum hominis finem perfectissimè ordinem, de his omnibus ex officio iudicare, easque sicubi à suprema illa regula diuine reuelationis, ac salute æterna deuiet, corrigere, & emendare: vti re ipsa multe leges ciuiles à sacris Canonibus correctæ sunt. Sed & Canones quidam particularium conciliorum, vel etiam Doctorum, ad Theologiæ trutinam, & infallibilem regulam verbi diuini rectè examinantur: vti in specie videre est apud Ioannem Azorium tom. 1. Instit. lib. 5. cap. 20. & 21.

Quod si Ecclesiæ, conciliorum, vel summi Pontificis, adeoque canonum sacrorum auctoritas vniuersim (vti fit à Sæcularijs hoc tempore) negetur atq; rejiciatur: certè qui eam tueri possunt, alij non sunt, quam Theologi; ita vt vbi Canonista, suo munere iam perfunctus, desinit, recitandis videlicet, & explicandis Canonibus; hic Theologia, eo casu, tanquam scientia superior, quasi sursum ascendendo incipiat; cuius est, ipsa etiam Iuris Canonici prima principia (Canones dico, & Ecclesiæ decreta) contra impugnatores hæreticos tueri. Plura de dignitate sacrae Theologiæ peti possunt ex ijs, quæ supra q. 2. dub. 5. docuimus, vbi probauimus, eam esse sapientiam.

Aduersus hæc, quæ in vtraque assertionem, pro tuenda sacrae Theologiæ dignitate, diximus, obijciunt; Theologiam sacram sæpè etiam ope & subsidio, tum scientiarum naturalium, tum imprimis etiam vtriusque Iuris scientiæ vti ac indigere, ad suum munus rectè exequendum, vt nos ipsi etiam paulo antea falsissimum; vnde colligi videtur, eam non superiorem dictis scientijs, sed inferiorem esse. Respondetur eum S. Thoma hic q. 5. art. 5. ad 2. negando consequentiam: quia necessitas rei alicuius, aut scientiæ, non eo ipso reddit eam alijs, quibus necessaria est, digniorem: alias Logica dignior esset omnibus scientijs, quando eius opera & ministerio omnes indigent. Instrumenta quoque artium omnium ipsis artibus & artificibus essent præstantiora; eum sine illis isti efficere nihil possint: grammatica item præstaret omnibus scientijs, quando sine litterarum cognitione comparari nulla scientia potest. Vt ut ergo quidem Theologia subinde etiam aliarum scientiarum, ac ipsius Iuris prudentiæ ope; sed velut ministrantium, non præcipientium; vti superius etiam q. 1. dub. 2. ex Clemente Alexandrino retulimus.

Verba S. Thomæ ad propositum sunt ista: *Hæc scientia non accipit sua principia ab alijs scientijs, sed immediate à Deo per revelationem, Et ideo non accipit ab alijs scientijs tanquam à superioribus, sed utitur eis, tanquam inferioribus & ancillis: sicuti architectonica utuntur submissis fratribus, ut ciuiles militari. Et hoc ipsum,*

quod sic utitur eis, non est propter defectum & insufficientiam eius, sed propter defectum intellectus nostri: qui ex his, quæ per naturalem rationem (ex qua procedunt alia scientia) cognoscuntur, facilius manducatur in ea, quæ sunt supra rationem, quæ in hac scientia traduntur. Ita S. Thomas. Atq; hæc de attributis Theologiæ factis,

QVÆSTIO V.

De principijs siue locis Theologicis,

S. Thom. 1. p. q. 1. art. 8. 9. & 10.

Absoluitur hæc quæstio quinque dubijs. I. Quot & quinam sint vniuersim loci ac sedes principiorum Theologicorum. II. Quotuplex sit Scriptura sensus, & quam ad argumentandum efficax. III. An etiam conclusio Theologica ex duabus reuelatis, aut una reuelata, & altera naturaliter euidente, possit esse principium Theologicae argumentationis. IV. An etiam sequatur conclusio necessaria, seu certà de fide, si in discursu Theologico præmissa naturalis sit vel de inesse tantum, vel moraliter certà. V. An & quæ ratione argumenta contra fidem possint solui.

DVBIUM I.

Quot, & quinam sint vniuersim loci ac sedes principiorum Theologicorum, & quanam singulorum ratio.

S. Thom. 1. p. q. 1. art. 8.

CAm Theologia sit habitus argumentatiuus, ut dictum q. 2. dub. 1. habet utiq; suos etiam quosdam argumentorum ac principiorum locos ac sedes, ex quibus argumenta depromit. Numerus autem locorum Theologicorum variè à varijs constituitur, non tam rerum ipsarum, quam verborum, discrimine, vt inferius dicemus.

Sunt enim primò nonnulli ex Theologis, qui vnum tantum locum Theologicum videntur assignare, nimirum scripturam sacram. Ita loquitur Scotus q. 3. prolog. ad quæstiunc. 3. vbi ait: *Theologia nostra non est actualiter omnium scibilium, pro statu isto, quia sicut Theologia beatorum habet terminum, ita & nostra ex voluntate Dei reuelantis. Terminus autem præfixus à voluntate diuina, quantum ad reuelationem generalem, est eorum, quæ sunt in sacra scriptura. Quia sicut habetur in Apocal. ultimo, Qui apposuerit ad hæc, apponet ei Deus plagas, quæ apponuntur in libro isto. Igitur Theologia nostra de facto non est nisi de his, quæ continentur in scriptura, & de his quæ possunt elici ex ipsis. Similia habet Henricus Gandauensis in summa art. 8. q. 6. vbi ait: *Tota ista scientia constata ex veteri testamento & nouo, isto modo imperfectionis, nullà omnino habet imperfectionem, sed est tota perfecta. Et inferius: Et sic, inquit, ex Euangelio Christi formaliter habetur omnis veritas, quam pollicitus erat per spiritum sanctum Apostolos docturū. Similia habet Gerfon tract. de exam. doctrinarum part. 2. considerat. 1. Vbi ex autoritate Beati Dionysij refert, nihil audendum dicere de diuinis, nisi**

quæ nobis à scriptura sancta tradita sunt. Et addit: Quoniam scriptura nobis tradita est, tanquam regula sufficiens & infallibilis, pro regimine totius Ecclesiastici corporis & membrorum, usq; in finem seculi. Sed & ipse etiam S. Thomas, mox referendus, vnum tantum proprium & necessarium Theologiæ locum refert scripturam sacram; sub qua tamen etiam traditiones, & Ecclesiæ summique Pontificis autoritatem comprehendit; utpote quas generatim ipsa etiam scriptura commendat, vt inferius assert. 4. dicitur.

Secundò Bellarminus Cardinalis, tom. 4. contro-versia 1. lib. 1. & 4. vt & alij Controuersiarum Tractatores sæpe, omnes veritates fidei, adeoque principia Theologica ad duos generales locos reuocant, nimirum verbum Dei scriptum, & non scriptum; siue ad scripturam sacram, & traditiones; late hoc nomine accepto, pro omni fidei veritate, in scripturis speciatim non tradita.

Tertiò S. Thomas hic q. 1. art. 8. ad 2. obiter & velut aliud agens, Theologiæ argumentationis latissimæ acceptæ, quatuor locos commemorat; videlicet primò autoritatem sacre scripturæ; secundò autoritatem SS. Patrum; tertiò autoritatem Philosophorum, aliorumq; scriptorum profanorum; quartò rationem naturalem: ex quibus primum locum dicit esse, ex proprijs & necessarijs; secundum, ex proprijs quidem, sed probabilibus: quod intellige, si singuli, aut aliqui Patres seorsim aliquid tradant; & non omnes simul, in aliquo religionis dogmate consentiant: tertium ex probabilibus, sed extraneis; quod omnes fatentur: Quarto loco nullum ipse quidem peculiarem assignat titulum; Caietanus tamen ibidem interpretatur, itidem esse ex probabilibus & extraneis; sed non rectè. Nam S. Thomas potissimum respexit ad rationes necessarias & euidentiores; vt proinde ex eius mente præcipuè sit necessarium quidem, sed extraneorum.

Quartò Gregorius de Valentia hic q. 1. punc. 5. 1. §. omillis locis extraneis & probabilibus, septem.

locos